

Eerste Kamer der Staten-Generaal

Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties
Mevrouw mr. J.J.M. Uitermark
Postbus 20011
2500 EA Den Haag

Kazernestraat 52
2514 CV Den Haag
postbus 20017
2500 EA Den Haag

telefoon 070 312 92 00
fax 070 312 93 90

e-mail postbus@eerstekamer.nl
internet www.eerstekamer.nl

datum 15 juli 2025

betreft Nadere vragen overzicht financiële impact bestaand en nieuw rijksbeleid op decentrale overheden

ons kenmerk 176278.01U

Geachte mevrouw Uitermark,

De leden van de vaste commissie voor Binnenlandse Zaken hebben met belangstelling kennisgenomen van uw brief met antwoorden op vragen over een overzicht van de financiële impact van bestaand en nieuw rijksbeleid op decentrale overheden.¹ De leden van de commissie hebben naar aanleiding van uw brief enkele vervolgvragen. Aanvullend hebben de leden van de **BBB**-fractie nog aparte vragen over uw brief.

Op 29 januari 2025 schreef de commissie u een brief met het verzoek om een overzicht van de financiële impact van bestaand beleid van de rijksoverheid op decentrale overheden én van beleidsvoornemens van het Rijk die consequenties hebben voor de taken van decentrale overheden en daardoor financiële effecten sorteren op lokaal niveau, aan de Kamer te sturen. Op 9 mei ontving de commissie uw reactie waarin u aangeeft dat die brief gezien mag worden "*als eerste stap [...] in de beantwoording van de vragen die in uw Kamer en de Tweede Kamer leven ten aanzien van de balans tussen ambities, taken, middelen en uitvoeringskracht.*".

Ook stelt de u dat het niet mogelijk is om een uitputtend overzicht te geven van de taken van gemeenten en provincies, aangezien sommige taken al van oudsher bij gemeenten en provincies zijn belegd.

De Eerste Kamer heeft op 10 september 2024 een adviesaanvraag over een jaarlijkse monitor aan de Raad voor het Openbaar Bestuur (ROB) gedaan, op voorstel van de vaste commissie voor Binnenlandse Zaken.² Het advies 'Meters maken met medebewind' van de ROB is inmiddels gepubliceerd en is klip en klaar.³ De ROB stelt dat het parlement nu onvoldoende informatie krijgt om te kunnen bepalen of gemeenten over genoeg middelen beschikken voor hun taken. Hierdoor kan het parlement zijn verantwoordelijkheid als begrotingswetgever én controleur van de regering niet adequaat waarmaken. Tot deze conclusie was een ruime meerderheid van de Eerste Kamer in april van dit jaar ook al gekomen in de aangenomen motie-Fiers c.s., waarin deze duidelijkheid gevraagd wordt bij het aanbieden van de begroting van het gemeentefonds 2026.⁴

¹ Kamerstukken I 2024/25, 36600 B, K.

² Kamerstukken I 2024/25, 29362, O.

³ Kamerstukken I 2024/25, 29362, Z.

⁴ Kamerstukken I 2024/25, 36600 B, E.

datum 15 juli 2025

ons kenmerk 176278.01U

blad 2

De leden van de commissie realiseren zich dat inzicht krijgen geen eenvoudige opgave is, maar zijn van mening dat goed inzicht noodzakelijk is om onze taak als volksvertegenwoordigers uit te kunnen voeren. Daarom ontvangt de commissie graag een duidelijk en realistisch beeld van het inzicht dat, al dan niet op termijn, wél gegeven kan worden van de financiële verhoudingen in relatie tot de medebewinds- en autonome taken van de medeoverheden. Het advies van de ROB 'Meters maken met medebewind' doet hiervoor een aantal handzame aanbevelingen. Concreet vraagt de commissie om inzicht in:

- welke budgetten binnen het gemeentefonds en provinciefonds gekoppeld zijn aan welke specifieke medebewindstaken, in het bijzonder die van de 'grotere medebewindstaken', en wat de noodzakelijke kosten zijn voor een doelmatige uitvoering hiervan door gemeenten;
- welk deel van het gemeentefonds en provinciefonds minimaal bestemd is voor autonoom gemeentelijk en provinciaal beleid;
- hoe de regering de naleving van artikel 2 van de Financiële-verhoudingswet, artikel 108, derde lid, van de Gemeentewet en artikel 105, derde lid, van de Provinciewet gaat borgen;
- de wijze waarop de regering voornemens is om de informatie over de financiën van de decentrale overheden te structureren, zodat deze toereikend is om structureel te monitoren;
- de wijze waarop de regering van plan is om samen met de medeoverheden tot bruikbare indicatoren te komen, die – in tegenstelling tot de indicatoren voor artikel 12-gemeenten – in staat stellen om tijdig bij te sturen;
- de concrete stappen die de regering, in overleg met de medeoverheden en mogelijk de ROB, gaat zetten om tot het noodzakelijk inzicht te komen, voorzien van op te leveren 'tussenproducten';

Tot slot verzoekt de commissie u het bovenstaande te voorzien van een concreet tijdspad; met hierbij inzicht in de stand van zaken bij het aanbieden van de begrotingen van het gemeente- en provinciefonds 2026.

Vragen en opmerkingen van de leden van de BBB-fractie

De ROB waarschuwt dat de politieke keuze voor indexatie van het gemeentefonds met het bruto binnenlands product (bbp) kan leiden tot uitholling van de financiële positie (en daarmee het voorzieningenniveau) van gemeenten, vooral als zorgkosten sneller stijgen dan het nationaal inkomen (wat het geval is). Wat gaat het u doen om te voorkomen dat beleidskeuzes op Rijksniveau de financiële mogelijkheden van gemeenten verder beperken en hun vermogen om lokaal maatwerk te leveren aan banden leggen?

De ROB stelt dat wethouders en gemeenteambtenaren gemiddeld tussen tientallen regionale samenwerkingen heen en weer hollen, wat leidt tot versnippering en gebrek aan directe democratische legitimatie. Hoe gaat u deze wildgroei aan regionale samenwerkingen snoeien en zorgen voor een betere afstemming, zodat de focus weer terug kan naar een effectief en transparant binnenlands bestuur dat dicht bij de inwoner staat? Kortom hoe krijgen we grip op de GR-en?

De leden van de vaste commissie voor Binnenlandse Zaken zien uw reactie met belangstelling tegemoet en ontvangen deze graag binnen vier weken na dagtekening van deze brief.

Hoogachtend,

I.M. Lagas MDR

Voorzitter van de vaste commissie voor Binnenlandse Zaken